

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-12-08

Diarienummer 2022-18896

Handläggare

Kristofer Palmestål

Telefon: 031-368 39 06

E-post: kristofer.palmestål@miljo.goteborg.se

Ändring av indikatorer i miljö- och klimatprogrammet, återrapportering av uppdrag

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner förslagen på ändringar av miljö- och klimatprogrammets indikatorer enligt tjänsteutlåtandet.
2. Miljö- och klimatnämnden ger förvaltningen i uppdrag att, i samråd med stadsledningskontoret, justera programmet enligt tjänsteutlåtandets förslag och att översända förslag på uppdaterat program till kommunstyrelsen.
3. Miljö- och klimatnämnden antecknar mottagandet av informationen i bilaga 2, Rapport 2022:13 Ansvarsbiotoper och ansvarsarter i Göteborg, till protokollet.

Sammanfattning

Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030¹ beslutades av Kommunfullmäktige den 25 mars 2021. Programmet innehåller tre miljömål med tillhörande delmål. För såväl miljömål som delmål finns en eller flera indikatorer med målvärden som konkretiserar vad som ska uppnås. Våren 2023 kommer mål och delmål enligt plan att följas upp för första gången.

När indikatorerna i miljö- och klimatprogrammet togs fram begränsade sig inte staden till indikatorer där det redan fanns data, till skillnad från Göteborgs Stads tidigare miljöprogram. Indikatorerna valdes för att vara förändringsdrivande, det vill säga att utvecklingen och användningen av dem även skulle utveckla stadens förmåga att nå målen. Av programmets 47 indikatorer saknade 14 nulägen när programmet antogs. För dem fanns noteringen ”kräver utveckling” i programmet.

I samband med att kommunfullmäktige antog miljö- och klimatprogrammet beslutades att nuläge ska finnas senast 2022 för samtliga indikatorer. Miljöförvaltningen har sedan dess arbetat tillsammans med berörda förvaltningar för att utveckla indikatorerna och ta fram nulägen. Det har varit ett utforskande och utmanande arbete som ökat stadens förståelse för de utmaningarna som finns kopplade till målen.

Staden har gjort framsteg i metodutveckling för samtliga indikatorer och sex har kompletterats med nulägen. Dock saknar åtta indikatorer fortfarande fullständiga nulägen. En anledning är att flera av dessa indikatorer rör områden där det ännu inte finns data att tillgå. Det beror exempelvis på att olika aktörer ännu inte börjat följa upp inom dessa

¹ [Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030 \(goteborg.se\)](https://goteborg.se/goteborgs-stads-miljo-och-klimatprogram-2021-2030)

områden. Av dessa åtta indikatorer bedömer förvaltningen att tre kan ha ett färdigt nuläge när uppföljningen ska genomföras under våren 2023. För övriga fem kommer det att ta längre tid innan det kommer att finnas data att tillgå. Då indikatorerna samtidigt bidrar till utvecklingen av både området i sig, och av uppföljningen, förslår förvaltningen att dessa indikatorer behålls och att staden fortsätter att utveckla dem.

Parallellt med arbetet med indikatorerna har förvaltningen reviderat ansvarsbiotoper och ansvarsarter för Göteborgs stad. Ett syfte med revideringen har varit att minska antalet ansvarsarter för att få en tydligare prioritering. Vidare har ansvarsbiotoperna anpassats så att de bättre omfattar funktionella ekosystem. Bifogat till ärendet finns förvaltningens rapport (Ansvarsbiotoper och ansvarsarter i Göteborg, Rapportnummer 2022:13) som sammanfattar arbetet och listar stadens ansvarsbiotoper och ansvarsarter.

Revideringen av ansvarsbiotoper påverkar de indikatorer som relaterar och hänvisar till stadens ansvarsbiotoper. Det gör det nödvändigt att justera formuleringar och nulägen även för dessa indikatorer.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner de förslag på nulägen och justeringar av indikatorer som finns presenteras nedan.

Förvaltningen föreslår också att nämnden ger förvaltningen i uppdrag att, i samråd med stadsledningskontoret, justera programmet enligt tjänsteutlåtandets förslag och att översända förslag på uppdaterat miljö- och klimatprogram till kommunstyrelsen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Förvaltningen bedömer att de föreslagna justeringarna inte nämnvärt påverkar kostnaderna för att följa upp mål och delmål i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram.

Bedömning ur ekologisk dimension

Det utvecklingsarbete som sker med indikatorerna bedöms bidra positivt till den ekologiska dimensionen. Fokus för arbetet har varit att utveckla metoder som säkerställer att vi kan följa utvecklingen i relation mot målen i miljö- och klimatprogrammet samtidigt som de är drivande och därmed skapar bra förutsättningar för ökad måloppfyllelse.

Bedömning ur social dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bilagor

1. Utveckling av indikatorer
2. Ansvarsbiotoper och ansvarsarter i Göteborg, Rapportnummer 2022:13

Ärendet

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens förslag på nulägen och justeringar av miljö- och klimatprogrammets indikatorer.

Nämnden föreslås även ge förvaltningen i uppdrag att, i samråd med stadsledningskontoret, justera programmet enligt tjänsteutlåtandets förslag och att översända förslag på uppdaterat program till kommunstyrelsen.

Vidare föreslår förvaltningen att nämnden antecknar mottagandet av informationen i bilaga 2, Rapport 2022:13 Ansvarsbiotoper och ansvarsarter i Göteborg.

Beskrivning av ärendet

Indikatorer och stödindikatorer

Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030² beslutades av Kommunfullmäktige den 25 mars 2021. Programmet lägger grunden för omställningen till en ekologiskt hållbar stad 2030 och är stadens övergripande styrande dokument för arbetet inom den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Det innehåller tre miljömål, med tillhörande delmål för naturen, klimatet och människan. Indikatorer med målvärden konkretiserar vad som ska uppnås. Målen bildar tillsammans med indikatorernas målvärden en helhet som visar ambitionsnivån för området.

Mål och delmål ska enligt beslutet i kommunfullmäktige att följas upp vartannat år. Graden av måluppfyllelse ska då analyseras och rapporteras till Kommunfullmäktige. Våren 2023 kommer mål och delmål att följas upp för första gången. Då kommer indikatorerna i programmet att användas för uppföljning och analys. Dessutom kommer stödindikatorer att användas som underlag. Det kan exempelvis vara olika data från stadens förvaltningar och bolag eller nationell statistik.

Indikatorer som kräver utveckling

När indikatorerna i miljö- och klimatprogrammet togs fram begränsade sig inte staden till indikatorer där det redan fanns data, till skillnad från Göteborgs Stads tidigare miljöprogram. Indikatorerna valdes för att vara förändringsdrivande, det vill säga att utvecklingen och användningen av dem även skulle utveckla stadens förmåga att nå målen. Några indikatorer var nyskapande och innebar nya sätt att följa utvecklingen inom ett område. För några av dem skulle ansvarig förvaltning eller bolag behöva mer tid för att ta fram nuläge. Det skulle tas fram under början av programperioden.

Av programmets 47 indikatorer saknade 14 nuläge när programmet antogs, se tabell 1. För dem användes formuleringen ”kräver utveckling” i programmet. Miljöförvaltningen hade under remissperioden undersökt vad som skulle krävas för att utveckla dem och ta fram ett nuläge. Förvaltningen beskrev resultatet av detta arbete i sitt tjänsteutlåtande tillsammans med en uppskattning av när respektive nuläge skulle kunna vara klart, något som för de olika indikatorerna varierade mellan 2021, 2022 till 2023 eller senare.

² Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030 (goteborg.se)

Mål och delmål	Indikator
Göteborg har en hög biologisk mångfald	
Delmål 1: Göteborgs Stad sköter och skyddar arters livsmiljöer så att naturvärdena utvecklas	Andel ansvarsbiotoper med naturvårdsinriktad skötsel och andel med formellt skydd, totalt samt på kommunal mark
Delmål 3: Göteborgs Stad ökar den biologiska mångfalden i stadsmiljön	Andel grönytor enligt framtagna kriterier som Göteborgs Stad äger inom "Sammanhängande stadsbebyggelse" (eller motsvarande benämning i kommande översiktsplan) som har skötselmål för biologisk mångfald (fördelat på natur, park, kvartersmark)
Delmål 3: Göteborgs Stad ökar den biologiska mångfalden i stadsmiljön	Andel grönyta inom "Sammanhängande stadsbebyggelse" som sköts så att den biologiska mångfalden ökar (fördelat på natur, park, kvartersmark) – stickprov
Delmål 3: Göteborgs Stad ökar den biologiska mångfalden i stadsmiljön	Areal våtmarker (i stadsmiljö)
Delmål 4: Göteborgs Stads inköp bidrar till att främja biologisk mångfald	Andel inköp av miljöcertifierade produkter och tjänster där sådana alternativ finns. Gäller inte de inköp som omfattas av indikator för ekologiska livsmedel
Delmål 4: Göteborgs Stads inköp bidrar till att främja biologisk mångfald	Andel inköp av bygg- och anläggningsentreprenader enligt kriterier om betydelsefull påverkan som bidrar till att främja biologisk mångfald
Göteborgs klimatavtryck är nära noll	
Delmål 3: Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från transporter	Vägrafikarbete, det vill säga antal körda kilometer med alla typer av motoriserade vägfordon per vardagsdygn, i Göteborg
Delmål 4: Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från inköp	Utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv från inköpta inventarier, produkter, material och tjänster (Gäller inte de inköp som omfattas av övriga indikatorer inom delmålet)
Delmål 4: Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från inköp	Utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv från ny- och ombyggda byggnader i egen regi samt vid nyexploatering på mark med markanvisningar
Delmål 4: Göteborgs Stad minskar klimatpåverkan från inköp	Utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv från anläggningar i egen regi samt vid nyexploatering på mark med markanvisningar
Göteborgarna har en hälsosam livsmiljö	Tillgång till "svala öar"
Delmål 1: Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen	Andel byggvaror och produkter i stadens loggböcker i Byggvarubedömningen som har totalbedömningen rekommenderas eller accepteras
Delmål 2: Göteborgs Stad säkrar en god luftkvalitet för göteborgarna	Andel förskolegårdar och bostäder med en partikelhalt (PM ₁₀) understigande 15 mikrogram per kubikmeter
Delmål 2: Göteborgs Stad säkrar en god luftkvalitet för göteborgarna	Andel yta i sammanhängande stadsbebyggelse (eller motsvarande benämning i kommande översiktsplan) med en partikelhalt (PM ₁₀) understigande 15 mikrogram per kubikmeter

Tabell 1: Indikatorer som kräver utveckling, det vill säga saknade nuläge när miljö- och klimatprogrammet antogs 2021.

Beslut om indikatorer i Kommunfullmäktige

I samband med att kommunfullmäktige i mars 2021³ antog Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 beslutades att ett nuläge för samtliga indikatorer ska finnas senast 2022. Beslutsmeningen löd *”Trafiknämnden, inköp- och upphandlingsnämnden samt aktuella nämnder och styrelser får i uppdrag att inom ramen för programmet prioritera arbetet med att få fram nuläge för indikatorer där det saknas för att möjliggöra uppföljning av måluppfyllelse. Nuläge för samtliga indikatorer i programmet ska finnas framme senast under 2022.”*

Miljöförvaltningen har sedan programmet antogs arbetat tillsammans med berörda förvaltningar med att utveckla indikatorerna och ta fram nulägen. Fokus för arbetet har varit att utveckla metoder som säkerställer att vi kan följa utvecklingen av målen samtidigt som de är drivande och därmed skapar förutsättningar för ökad måluppfyllelse.

Uppdaterade ansvarsbiotoper i Göteborg

Parallellt med arbetet med indikatorerna har förvaltningen reviderat ansvarsbiotoper och ansvarsarter för Göteborgs stad. Ansvarsbiotoper för Göteborg är värdefulla naturtyper som har en stor andel av sin svenska utbredning i Göteborg. De flesta av dessa är hotade naturtyper. Även naturtyper i behov av skötsel eller övervakning kan finnas med. Ansvarsarter för Göteborg är arter som vi har ett extra ansvar för. Detta för att de är hotade och har en relativt stor andel av sina populationer och utbredningsområden i Göteborg.

Urvalet av ansvarsarter och ansvarsbiotoper behöver uppdateras med viss regelbundenhet, utifrån att kunskapsunderlaget utvecklas. Miljöförvaltningens ambition är att uppdateringen ska ske med fem års intervall, efter det att den nationella rödlistan⁴ uppdateras. Förra rapporten över ansvarsarter och ansvarsarter togs fram 2016⁵.

Ett syfte med årets revidering har varit att minska antalet ansvarsarter för att få en tydligare prioritering. Vidare har ansvarsbiotoperna anpassats så att de bättre omfattar funktionella ekosystem. Bifogat till ärendet finns förvaltningens rapport som sammanfattar arbetet och listar stadens ansvarsbiotoper och ansvarsarter.

Revideringen av ansvarsbiotoper påverkar de indikatorer som relaterar och hänvisar till stadens ansvarsbiotoper, vilket gör det nödvändigt att justera formuleringar och nulägen även för dessa.

Förvaltningens bedömning

Miljöförvaltningen har sedan programmet antogs arbetat tillsammans med berörda förvaltningar med att utveckla indikatorerna och ta fram nulägen. Det har varit ett utforskande och utmanande arbete som miljöförvaltningen bedömer har ökat stadens förståelse för utmaningarna kopplat till målen. I några fall har det visat sig nödvändigt att frångå den ursprungliga formuleringen av indikatorer och de föreslagna metoderna att följa upp dem.

³ [Sammanträde Kommunfullmäktige 2021-03-25 - Kommunfullmäktige - Nämndhandlingar - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

⁴ [Rödlistning | SLU Artdatabanken](#)

⁵ Arter och naturtyper i Göteborg – ansvarsarter och ansvarsbiotoper, Rapport 2016:9

Förvaltningen har tagit fram metoder för att följa upp indikatorerna inklusive förslag på metod för uppföljning, nulägen och justeringar av indikatorer. Resultatet sammanfattas i tabell 2 och beskrivs mer utförligt i bilaga 1.

Staden har gjort framsteg i metodutveckling för samtliga indikatorer och sex har kompletterats med nulägen.

Dock saknar åtta indikatorer fortfarande fullständiga nulägen. En anledning är att flera av dessa indikatorer rör områden där det ännu inte finns data att tillgå. Det beror exempelvis på att olika aktörer ännu inte börjat följa upp inom dessa områden. Av dessa åtta indikatorer bedömer vi att tre kan ha ett färdigt nuläge till uppföljningen under våren 2023.

För övriga fem kommer det att ta längre tid innan det kommer att finnas data att tillgå. För dem sker utveckling i staden som kommer möjliggöra framtagande av nulägen och uppföljning i framtiden, men ambitionerna i programmet ligger så pass långt fram att utvecklingen inte hunnit i kapp ännu.

Indikatorerna är viktiga för både uppföljning och genomförande av programmet. Förvaltningen bedömer att de fungerar pådrivande i staden och bidrar till utveckling av nya arbetssätt och ökad måluppfyllelse. Därför förslår förvaltningen att även de indikatorer som fortfarande saknar metod och nuläge ska behållas och fortsätta utvecklas.

Indikator	Metod framtagen	Nuläge framtaget	Nuläge bedöms finnas vid uppföljning av miljömål
Andel ansvarsbiotoper med naturvårdsinriktad skötsel och andel med formellt skydd, totalt samt på kommunal mark	Ja	Nej	Nej
Andel grönytor enligt framtagna kriterier som Göteborgs Stad äger inom "Sammanhängande stadsbebyggelse" (eller motsvarande benämning i kommande översiktsplan) som har skötselmål för biologisk mångfald (fördelat på natur, park, kvartersmark)	Ja, men indikatorn kommer att omformuleras	Nej	Ja
Andel grönyta inom "Sammanhängande stadsbebyggelse" som sköts så att den biologiska mångfalden ökar (fördelat på natur, park, kvartersmark) – stickprov	Nej, indikatorn kommer utgå på grund av förändringar av ovanstående indikator	-	-
Areal våtmarker (i stadsmiljö)	Ja	Nej	Ja
Andel inköp av miljöcertifierade produkter och tjänster där sådana alternativ finns. Gäller inte de inköp som omfattas av indikator för ekologiska livsmedel	Nej	Nej	Nej
Andel inköp av bygg- och anläggningsentreprenader enligt kriterier om betydelsefull påverkan som bidrar till att främja biologisk mångfald	Nej	Nej	Nej

Indikator	Metod framtagen	Nuläge framtaget	Nuläge bedöms finnas vid uppföljning av miljömål
Vägrafikarbete, det vill säga antal körda kilometer med alla typer av motoriserade vägfordon per vardagsdygn, i Göteborg	Ja	Ja	-
Utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv från inköpta inventarier, produkter, material och tjänster (Gäller inte de inköp som omfattas av övriga indikatorer inom delmålet)	Ja	Ja	-
Utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv från ny- och ombyggda byggnader i egen regi samt vid nyexploatering på mark med markanvisningar	För nybyggnation, ja För ombyggnation, nej	För nybyggnation, ja För ombyggnation, nej	- För ombyggnation, nej
Utsläpp av växthusgaser ur ett livscykelperspektiv från anläggningar i egen regi samt vid nyexploatering på mark med markanvisningar	Nej	Nej	Nej
Tillgång till "svala öar"	Ja	Nej	Ja
Andel byggvaror och produkter i stadens loggböcker i Byggvarubedömningen som har totalbedömningen rekommenderas eller accepteras	Ja	Ja	-
Andel förskolegårdar och bostäder med en partikelhalt (PM ₁₀) understigande 15 mikrogram per kubikmeter	Ja	Ja (innan årsskiftet)	-
Andel yta i sammanhängande stadsbebyggelse (eller motsvarande benämning i kommande översiktsplan) med en partikelhalt (PM ₁₀) understigande 15 mikrogram per kubikmeter	Ja	Ja (innan årsskiftet)	-

Tabell 2: Sammanställt resultat av metodutveckling för att följa upp indikatorer som kräver utveckling inklusive om nuläge är framtaget eller när det förväntas vara klart.

Förvaltningen föreslår att miljö- och klimatprogrammet justeras med de förslag på uppdateringar som finns beskrivna i bilaga 1.

Förvaltningen bedömer att justeringen lämpligen görs i samband med att uppföljningen av miljömål rapporteras 2023, för att få med så många uppdaterade nulägen som möjligt.

Anna Ledin

Direktör

Marcus Jahnke

Avdelningschef